

بررسی جرم شناختی منطقه حاشیه نشین مهدی آباد در جرائم ارتكابی

شهرستان كرج

امید قلی نیا طالشی^۱

از صفحه ۵۸ تا ۸۰

دریافت: ۱۳۹۵/۰۹/۰۵

پذیرش: ۱۳۹۵/۱۲/۰۱

چکیده

رشد شتابان مهاجرت به شهرها و توسعه بی‌قاعده آن به‌خصوص در شهرهای بزرگ، سبب شکل‌گیری مناطق حاشیه‌نشین شده است. ضمن اینکه این مناطق نمونه‌ی بارز نابسامانی‌ها و فقر می‌باشند به نحوی که امروزه به‌عنوان مهم‌ترین کانون بروز ناهنجاری‌ها و جرائم ارتكابی شناخته می‌شوند و پدیده ایست که مورد توجه جامعه شناسان شهری و سایر علوم مرتبط با شهرسازی قرار گرفته و همچنین دغدغه‌ای برای مسئولین کشور و نهادهای مسئول در حوزه‌های سیاسی، امنیتی، قضایی و انتظامی شده است. این پژوهش به بررسی جرم شناختی منطقه‌ی حاشیه نشین مهدی‌آباد در جرائم ارتكابی شهرستان كرج پرداخته است. برای این منظور، در انجام تحقیق به روش توصیفی از نوع پیمایشی و از حیث اجرا از طریق پرسشنامه، به جمع‌آوری داده‌ها در یک جامعه‌ی آماری و حجم نمونه‌ی ۳۷۸ نفر که از طریق جدول مورگان به دست آمده پرداخته و در نهایت این یافته‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS، مورد تجزیه و بررسی قرار گرفته است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد رابطه‌ی معناداری بین منطقه‌ی حاشیه نشین مهدی‌آباد در جرائم ارتكابی شهرستان كرج وجود دارد. به این معنا که هر چه بر وسعت حاشیه نشینی افزوده گردد میزان مهاجرت نیز افزایش می‌یابد، هر چه مهاجرت افزایش یابد بر میزان کاهش ضریب امنیت افزوده می‌شود و در نهایت هر چه ضریب امنیت پایین باشد، میزان جرائم ارتكابی نیز افزایش می‌یابد.

کلیدواژه‌ها: حاشیه نشینی، سکونتگاه‌های غیر رسمی، زاغه‌نشینی، جرم، امنیت.

---

^۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق

مقدمه:

رشد شتابان شهرنشینی و افزایش میزان مهاجرت روستائیان و اتباع بیگانه به شهرها، کمبود و گرانی مسکن در کلان‌شهرها؛ پدیده ناهنجار سکونتگاه‌های غیر رسمی را پدید آورده است، در اثر مهاجرت، ترکیب جمعیتی شهرهای بزرگ به کلی جنبه‌ی طبیعی خود را از دست می‌دهد، پویای شتابدار و بی‌قاعده‌ی شهرنشینی، کمبودها و تنگناهای زندگی شهری - به‌ویژه کمبود مسکن - مایه‌ی پدیداری سکونتگاه‌های غیر رسمی می‌شود که همراه با رشد بیکاری و عدم اشتغال مناسب، زمینه‌ی جرم‌زایی و آسیب‌های اجتماعی را فراهم می‌سازد. (رحیمی، ۱۳۹۴)

بررسی‌های به عمل آمده نشان می‌دهد که بین فقر، نابرابری اجتماعی و بیکاری همبستگی بالایی وجود دارد. مناطق حاشیه نشین که به گفته برخی از جامعه‌شناسان، فرهنگ فقر یا فقر منطقه‌ای مشخصه‌ی اصلی آنها است و جرم و جنایت که زائیده‌ی فرهنگ و پیامد بسیاری از نارسایی‌ها و کمبودهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جامعه است، نه تنها تهدیدی علیه ساکنین خود این مناطق به شمار می‌رود، بلکه نگرانی ساکنین شهرها را نیز برانگیخته و امنیت اجتماعی را از هر نظر تهدید می‌کند. در بررسی وضعیت انحرافات اجتماعی مشاهده می‌شود که میزان جنایت‌ها، روسپی‌گری، استفاده از مواد مخدر، دزدی، مشکلات روحی - روانی، سرپیچی از قوانین و ناسازگاری‌های خانوادگی در مناطق حاشیه‌ای بیشتر از سایر مناطق شهری است. با این حال همه‌ی مناطق حاشیه نشین دارای سهم یکسانی از تخصیص جرائم نیستند محله‌هایی هستند که خود به سبب کثرت ارتكاب جرائم به کانون‌هایی از فساد، تبهکاری و انحرافات اجتماعی تبدیل شده‌اند و امنیت اجتماعی به دنبال این آسیب‌ها خدشه‌دار شده است. (علیزاده اقدم، ۱۳۹۴)

لذا در این راستا در حوزه‌ی جرم‌شناسی به منظور شفاف‌سازی و بهبود اوضاع، پژوهش حاضر به بررسی جرم شناختی منطقه حاشیه نشین مهدی‌آباد در جرائم ارتكابی شهرستان كرج پرداخته تا با توجه به یافته‌های آن بتوان به نتایج مطلوبی در مهار آن دست یافت. تحقیقی که به روش توصیفی از نوع پیمایشی، با پیشینه و تحقیقات به عمل آمده در موضوع، شروع و از حیث اجرا از طریق پرسشنامه به جمع‌آوری داده‌ها در یک جامعه‌ی آماری و حجم نمونه‌ی معین پرداخته و درنهایت این یافته‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است که نتیجه به دست آمده حاکی از ارتباط جرائم ارتكابی شهرستان كرج با منطقه حاشیه نشین موضوعه است.

بیان مسأله:

امروزه یکی از پیچیده‌ترین مسائل در اکثر کشورها، نرخ بالای جرم و افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی در آنهاست. بروز انواع جرم و ناهنجاری منجر به ایجاد حس ناامنی و تحمیل مشکلات مالی بر دوش جامعه، دولت و تشکیلات قضایی کشور می‌شود. این مسأله لزوم اعمال سیاست‌های پیشگیری از جرم را بیش از پیش ضرورت می‌سازد. (رحمت، ۱۳۹۰)

رشد سریع شهرنشینی و در نتیجه افزایش تصاعدی جمعیت شهری با مشکلاتی نظیر ازدیاد و گسترش مناطق زاغ‌های و سکونتگاه‌های غیرقانونی و غیر رسمی، با درصد بالای بی‌کاری، به وجود آمدن گروه‌های فقیر شهری و محرومیت از حداقل امکانات و خدمات شهری و در یک مفهوم کلی با فقر شهر همراه است. (صالحی امیری و خدایی، ۱۳۹۰)

انسان‌های نیازمندی چون حاشیه نشین‌ها، معمولاً در مقابل نیازها و آرزوهای برآورده نشده‌ی خود مقاومت‌ها و اثراتی به صورت عقده‌های روانی و احساس تلافی و کینه از جامعه را در بردارد. ولی به تدریج از این مقاومت کاسته می‌گردد و چنانچه عوامل اصل و اولیهی مؤثر در انحرافات در آنها تأثیر گذاشته باشد مرتکب خلاف‌هایی می‌گردند. (مهاجرین، ۱۳۸۹)

در دهه‌های اخیر و با توجه به ازدیاد جرم و تبه‌کاری برای مقابله با مجرمان و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه، نظام‌های قضایی بیشتر توجه خود را به مجازات زندان معطوف کرده‌اند. این امر سبب توسعه‌ی نظام زندان‌ها و افزایش آمار زندانیان شده است. لذا با در نظر گرفتن مراکز ندامتی و زندان‌ها به‌عنوان یکی از عوامل و فرضیات مهاجرت، عده‌ای از افراد و خانواده‌های زندانی، زادگاه خویش را ترک کرده و به شهرها در فاصله‌ای نزدیک‌تر به ایشان روی می‌آورند و به دلیل فقدان ریاست و تخصص صنفی و نبود بنیان‌های مالی توانمند و طبقه و فرهنگ اجتماعی مناسب در حاشیه شهرها سکنی می‌گزینند. بر این اساس تحقیق حاضر می‌خواهد بررسی نماید با توجه به شیوع جرائم ارتكابی در استان البرز و به‌خصوص در شهر کرج، نتیجه‌ی ورود مهاجرین و وقوع حاشیه نشینی است یا خیر و بدین ترتیب مسأله‌ی اساسی این است: منطقه حاشیه نشین مهدی‌آباد چه تأثیری بر جرائم ارتكابی شهر کرج دارند؟

تاریخچه حاشیه نشینی:

حاشیه نشینی یک پدیده اجتماعی است و این پدیده اختصاص به عصر فعلی نداشته و ریشه در ادوار و اعصار گذشته دارد و در تمامی کشورهای جهان اعم از توسعه یافته یا کشورهای در حال توسعه، تنها از حیث ریشه‌های تاریخی به وجود آورنده‌ی آن و شکل کالبدی و اجتماعی آن می‌باشد. (شایگان، ۱۳۹۳)

از پایان سده‌ی هفدهم بدین سو، کاهش قابل ملاحظه‌ای از جرم‌های خونین، یا به عبارت کلی‌تر، در حمله‌های جسمی مشاهده می‌شود؛ به نظر می‌رسد که بزه‌ها علیه مالکیت، جای جرم‌های خشن را گرفت؛ و دزدی و کلاهبرداری جای قتل و ضرب و شتم را گرفت؛ بزهکاری پراکنده و اتفاقی اما پرشمار فقیرترین طبقه‌ها جای خود را به بزهکاری بی محدود و «ماهرانه» داد؛ مجرمان سده هفدهم آدم‌هایی به ستوه آمده و دچار سوء تغذیه که خیلی زود از کوره در می‌رفتند و خشمگین می‌شدند، به عبارتی مجرمان فصلی بودند؛ اما مجرمان سده هجدهم «زیرک و مکار و حيله‌گرانی حسابگر» بودند، به عبارتی مجرمانی از میان «حاشیه نشینان» جامعه؛ و سرانجام سازمان درونی بزهکاری تغییر کرد: دسته‌های بزرگ تبهکاران (غارت گران متشکل از واحدهای کوچک مسلح، گروه‌های قاچاقچیان که به مالیات بگیران تیراندازی می‌کردند و سربازان اخراجی یا فراری که دسته جمعی ولگردی می‌کردند) رو به تجزیه شدن گذاشتند؛ از آنجا که تعقیب آنها [در گروه‌های بزرگ] راحت‌تر بود مجبور شدند برای پنهان ماندن به گروه‌های کوچک‌تر تقسیم شوند اغلب کمتر از ۶ نفر، مخفیانه‌تر عمل کنند، هر چه کمتر از زور استفاده کنند و تا حد ممکن دست به قتل و خونریزی نزنند «انحلال فیزیکی یا فروپاشی سازمانی دسته‌های بزرگ پس از سال ۱۷۵۵، میدانی آزاد و باز برای بزهکاری ضد مالکیت فراهم آورد، بزهکاری که از آن پس به صورت فردی یا در گروه‌های کاملاً کوچک سارق‌ها با جیب‌برها که تعدادشان از ۴ نفر تجاوز نمی‌کرد انجام گرفت.» حرکتی فراگیر موجب شد که قانون‌شکنی از جمله به بدن‌ها به سمت اختلاس و دزدی کم و بیش مستقیم اموال و از «مجرمیت توده‌ای» به سمت «مجرمیت حاشیه نشین‌ها» که تا حدودی مختص حرفه‌ای‌ها بود رانده شود. (فوکو، ۱۳۸۷)

در کشور ایران نیز همراه با سایر کشورهای جهان در حال توسعه شاهد رشد گسترش شهرنشینی و متعاقب آن اسکان غیر رسمی بوده‌ایم. (صالحی امیری-خدایی، ۱۳۹۰) استعمار و استثمار دولت‌های بیگانه و بی‌کفایتی سلاطین در عصر قاجار و فقر فرهنگی و سواد و تغییر ناگهانی سیستم اقتصادی سنتی به یک اقتصاد نیمه مدرن، تک‌محصولی بودن صنعت کشور، واردات بی‌حساب و سرانجام همسو و

همگام نبودن معیارهای شهرگرایی و صنعتی شدن و تقلید و مدل‌سازی از کشورهای اروپایی برای زندگی شهرنشینی، همه از عواملی است که سبب شد شهرگرایی در ایران به صورت ناموزون و با شکلی ناهنجار صورت گیرد. (مهاجرین، ۱۳۸۹) پس از بروز تغییرات عمده به خصوص از دهه‌ی ۴۰ به بعد (به خصوص اصلاحات ارضی) رشد حاشیه نشینی شدیدتر شد، پس از انقلاب نیز بر اثر تحولات صورت گرفته در این دوران از جمله تبعات ناشی از انقلاب، پدیده‌ی جنگ، مسائل و مشکلات اقتصادی ناشی از تبعات جنگ و خشکسالی و... در کنار عوامل قبلی باعث تشدید مفصل حاشیه نشین شد. (صالحی امیری-خدایی، ۱۳۹۰)

حاشیه نشینی در ایران مولود توسعه‌ی برون‌زایی کشور و محوریت یافتن شهر به‌عنوان کانون تحولات صنعتی، توسعه‌ی اقتصادی و نوسازی کشور است. این فرآیند از دوران رضاشاه پهلوی آغاز و روزبه‌روز گسترده می‌شود. (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۸) پدیده‌ی حاشیه نشینی با استان البرز و به‌ویژه شهرستان کرج پیوندی دیرینه دارد، استان البرز را همگان به مهاجرپذیری می‌شناسند. وجود زندان‌های بزرگ کشور در شهرستان کرج نیز دلیل دیگر برای رشد بی‌رویه حاشیه نشینی در این کلانشهر است. افزایش بی‌رویه جمعیت یکی از مشکلات شهر کرج است و ویژگی‌های برخی گروه‌های مهاجر موجب بروز پدیده‌هایی نظیر حاشیه نشینی، پدید آمدن محلات فقیر و همچنین بالا رفتن میزان تخلفات و جرم و جنایت می‌شود.

پیشینه تحقیق:

با توجه به نظرات نویسندگان و اندیشمندان مختلف در سرتاسر جهان در خصوص موضوع و مساله حاشیه نشینی و شیوع جرائم ارتكابی که بیش‌ازپیش بر آثار مخرب آن در جامعه افزوده می‌شود و در نتیجه توجه به این موضوع امری بسیار مهم تلقی می‌شود که همه سازمان‌ها نیز توجه ویژه‌ای نسبت به این معضل داشته باشند.

الف: پژوهش‌های داخلی:

با نگاهی به تحقیقات و پژوهش‌های انجام شده در سطح دانشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها و سازمان‌های مختلف در خصوص معضلات ناشی از حاشیه نشینی که به تبع مهاجرت‌ها و سایر عواملی که با توجه به شرایط اقلیمی مناطق مختلف کشور به خصوص در حاشیه شهرهای بزرگ، مراکز ندامتی و زندان‌ها

نشان دهنده‌ی وسعت و گستردگی این پدیده در سطح جهانی، ملی و منطقه‌ای است. از جمله تحقیقات انجام شده در این زمینه می‌توان به موارد زیر اشاره نمود.

۱- علی زنگی آبادی و حسین رحیمی نادر (۱۳۸۹) در مقاله‌ای تحت عنوان تحلیل فضایی جرم در شهر كرج (با استفاده از GIS) ضمن تحلیل فضایی جرائم و شناسایی مکان‌های جرم خیز و محل سکونت مجرمین در سطح شهر كرج، به ارزیابی شرایط مکانی شهر و حوزه‌های جرم در رفتار و فعالیت‌های غیرقانونی پرداخته‌اند و در این بررسی از روش‌های تحلیلی همبستگی و فرصت‌های جرم، بر اساس نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده نموده‌اند. نتایج حاصله از این تحقیق نشان داده است که بین ارتكاب جرائم و ویژگی‌های محل وقوع جرم قتل، تاریکی و خلوتی محیط، ارتباط معناداری وجود داشته و به‌علاوه تراکم جمعیت و افزایش مهاجرین به شهر كرج، به‌عنوان عامل مؤثر در بروز جرم شناخته شده است. این پدیده در مناطق حاشیه نشین شهر كرج سبب افزایش میزان جرائم شده است.

۲- روح الله غلامی و همکارانش (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان عوامل اقتصادی و اجتماعی حاشیه نشینی در ایران، به مطالعه‌ی موردی در کلان‌شهر تهران پرداخته‌اند که در این تحقیق عوامل مؤثر حاشیه نشینی در ایران با تأکید بر دلایل شکل‌گیری و گسترش شهرهای حاشیه‌ای نزدیک کلان‌شهر تهران، شناسایی و مدل‌سازی شده است. علاوه بر بررسی و توصیف آماری، با استفاده از مدل ریاضی اقتصادسنجی لاجیت - پروبیت این نتیجه حاصل شد که مهاجرت، درآمد پایین مهاجران، اندازه خانواده آنها، گرانی غیرمعارف زمین شهری در تهران و درنهایت وجود اعضای بیکار در خانواده سبب ظهور و رشد سریع حاشیه نشینی شهری در این کلان‌شهر شده است.

۳- عباس قبادی (۱۳۹۴) در مقاله خود با عنوان بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش مناطق حاشیه نشین به سرقت منزل، در منطقه حصارک كرج به بررسی علل و عواملی چون ویژگی‌های فردی، محرومیت، کنترل‌های رسمی و... پرداخته است. در این تحقیق نمونه آماری توسط فرمول کوکران محاسبه کرده و روش نمونه‌گیری تصادفی ساده می‌باشد. ایشان به این نتیجه می‌رسد که بین میزان تحصیلات سارقین و گرایش آنان به سرقت منزل رابطه‌ی همبستگی معکوس وجود دارد. با افزایش تحصیلات، گرایش به انجام سرقت منزل کاهش می‌یابد. بین احساس محرومیت نسبی، احساس از خود بیگانگی و احساس بی‌نظمی و گرایش سرقت منزل، رابطه‌ی همبستگی وجود ندارد. بین کنترل‌های رسمی و گرایش سارقین به سرقت منزل رابطه‌ی همبستگی معکوس وجود دارد لذا با بررسی رگرسیون چندگانه مشخص می‌شود عوامل اجتماعی مورد بررسی در تحقیق در مجموع ۶۸/۰۹ درصد از عوامل وقوع جرم سرقت را تبیین می‌کند.

ب: پژوهش‌های خارجی:

۱- در کنفرانسی که توسط سازمان ملل متحد برگزار شد و در آن ارتقای وضعیت سکونتگاه‌های غیرمتعارف و زاغه‌های شهری به‌عنوان یک راه حلی عملی و مناسب، برای کمبود مسکن شهری، مورد تأکید قرار گرفت، نشان داد عملیات بهسازی، نقش مؤثر در بهبود شرایط زیست و کاهش مشکلات موجود بر جای می‌گذارد. چنانچه بهسازی یک منطقه در گواتمالا باعث کاهش نرخ مرگ‌ومیر کودکان به میزان ۹۰ درصد و جرم جنایت تا ۴۰ درصد شده است. برای تأیید موفقیت‌آمیز بودن طرح بهسازی می‌توان، نمونه‌هایی از پروژه‌های بهسازی در کشورهای مختلف جهان استناد کرد. از آن جمله در قاره آسیا، به پروژه بهسازی زاغه‌ها در بنگلادش، پروژه شهری تاندو در مانیل فیلیپین و نیز در قاره آفریقا به پروژه خدمت‌رسانی به منطقه شهری لوزاکا و پروژه رباط در مراکش، همچنین در امریکای لاتین به توسعه شهری توسط بخش خصوصی در السالوادور و در پروژه بهسازی زاغه‌های غیرقانونی در برزیل می‌توان اشاره کرد.

۲- لافون^۱ و میشو^۲ (۱۹۷۶) تحقیقاتی در شهر گرانبیل فرانسه انجام داده و به‌روشنی مشخص کردند که اطفال بزهکار، بیشتر در ساختمان‌های ناسالم و برخی محلاتی بوده‌اند که برای سلامتی اخلاق زیان‌آور است. این تحقیقات نشان می‌دهد بزهکاری جوانان در این محلات و ساختمان‌های مخروبه از حد متوسط مجموع بزهکاری شهرها زیادتر بوده است. درواقع ۱۸ درصد بزهکارانی که جرائم گوناگون را مرتکب شده‌اند، اغلب در محله‌های مخروب و ناسالم ساکن بوده‌اند و ۳۵ درصد آنها کسانی هستند که ساختمان‌ها و محلات بدنام و فاسد ساکن بودند. این پژوهشگران نهایتاً رابطه محیط سکونت و بزهکاری را تأیید می‌کند. (علیزاده اقدم، ۱۳۹۱)

مبانی نظری:

تاکنون نظریه‌های بسیاری از طرف اندیشمندان، پژوهشگران، سیاستمداران، مدیران و برنامه ریزان در مورد علل شکل‌گیری، گسترش و ساماندهی سکونتگاه‌های حاشیه نشین و همچنین پیامدهای ناشی از وجود گسترش این‌گونه سکونتگاه‌ها بر روی سیستم شهری ارائه شده است. در جهت برخورد با معضل رشد سریع اسکان‌های نابسامان و حاشیه نشین شهری، توسط دولت‌ها دیدگاه‌ها و سیاست‌های متفاوتی

---

1. Lafont
2. Misho

در دستور كار قرار گرفته است كه از بدبینانه‌ترین حالت كه عموماً توسل به قوه قهریه و تخریب این مناطق است شروع و تا انجام اقدامات اصلاح‌طلبانه (مداراجویانه) ادامه پیدا می‌كند. (صالحی امیری- خدایی، ۱۳۹۰)

در جامعه‌شناسی مجازات نیز همچون سایر رشته‌ها، دیدگاه‌های گوناگون باعث به وجود آمدن نظریه‌های مختلف شده است. به‌طور کلی بیشتر تحلیل‌های جامعه‌شناسانه در مورد مجازات، تغییر و دگرگونی مجازات راه، از مجازات‌های خشن و انتقامی به مجازات‌های سبکتر و همچنین روشن کردن خصیصه مجازات در جامعه مدرن را مورد توجه قرار داده‌اند. (اسفندیاری، ۱۳۹۴)

مکتب و دیدگاه لیبرالی:

این مکتب بر پایه‌ی نظریه‌های لیبرالی شكل گرفته است. نگرش‌های گوناگونی از چنین دیدگاهی را در آثار جمعیت‌شناسان، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان، شهرسازان و برنامه‌ریزان شهری وابسته به مکتب لیبرال می‌توان یافت. این مکتب با آنكه به برخی از ابعاد پدیده‌ی اسكان غیر رسمی توجه دارد، اما تحلیل ریشه‌ای از مسئله به دست نمی‌دهد. بیشتر به جنبه‌های اجتماعی، کالبدی و اقتصادی اسكان غیر رسمی تأکید دارد. اندیشمندان لیبرال تضادهای ناشی از رشد نامتعادل اقتصادی تنها بر ویژگی‌های الگوی رشد اقتصادی نامتعادل تکیه می‌زنند. (رحیمی، ۱۳۹۴)

به‌طور کلی مکتب لیبرالی، با حقیقت (چرایی پیدایش سکونتگاه‌های غیر رسمی) درگیر نمی‌شود و شكل کنونی اقتصاد جهانی را در کلیت آن می‌پذیرد و سکونتگاه‌های غیر رسمی را از نابسامانی‌های قهری توسعه سرمایه‌دارانه به شمار می‌آورد كه در مقایسه با دستاوردهای نظام سرمایه‌داری، ناچیز و قابل چشم‌پوشی است. این دیدگاه می‌كوشد تا با ارائه راه و روش‌هایی كه تنها به معلول می‌پردازد، نابهنجاری مسكن خودساز زیر استاندارد را از منظر فضایی، کالبدی و نیز از جنبه‌های زیست‌محیطی و بهداشتی به حداقل برساند و راهی بجوید تا چنین مناطقی به هر شكل در كل شهر و نهایتاً در نظام شهری ادغام شود و بر این باور است كه باید پدیده‌ی اسكان غیر رسمی را پذیرفت و با دید بهسازی و ساماندهی بدان نگرست تا از این رهگذر درصدی (نه‌چندان چشمگیر) از ساكنان اجتماعات غیر رسمی، محیط زندگی پذیرفتنی‌تری به دست آورند. (رحیمی، ۱۳۹۴)

نظریه پنجره‌های شکسته:

این نکته به‌خوبی اثبات شده است که مراقبت از محل‌های عمومی به میزان زیادی موجب کاهش جرم می‌شود. از طرفی عدم مراقبت و به هم ریختگی محیطی مانند وجود آشغال، خرابه‌ها، انجام برخی رفتارهای بی‌ادبانه و خشن، ولگردی، مستی و تکدی‌گری در این مکان موجب افزایش جرم می‌شود.

ارتباط محیط‌های شهری خشن و به هم ریخته با افزایش جرم، به نظریه پنجره‌های شکسته تعبیر می‌شود. این نگرش به‌وسیله ویلسون^۱ و کلینگ^۲ در سال ۱۹۸۲ ارائه شد. (رحمت، ۱۳۹۰) یک کاتالیزور بسیار مهم برای خیزش ذهنی از گشت پیاده، به سمت امور پلیسی، اجتماع محور نظریه پنجره‌های شکسته است. سؤالی که آنها در مقاله بر نفوذ خود «مجله آتلانتیک» بدان پرداختند این بود که زمانی که میزان واقعی جرم به نظر می‌رسد بدون تغییر است، گشت پیاده چگونه باعث ایجاد احساس امنیت در افراد می‌شود. نتیجه‌ای که آنها گرفتند این بود که این امر چیزی بیش از افزایش رؤیت‌پذیری صرف پلیس، احساس حضور (پلیس) و قابل شناخت بودن افسر حوزه‌ی نگهبانی است. علاوه بر این فواید، آن‌ها بیان کردند که احتمال اینکه افسران گشت پیاده با جرائم خرد، بی‌نظمی، خشونت و نشانه‌های جرم بیش از افسران گشت خودروپی مواجه شده و با آنها برخورد کنند بیشتر است. نظریه پنجره‌های شکسته، پدیده حوادث زنجیره‌ای را به‌عنوان یک اصل مسلم می‌پذیرند بدان معنی که اگر با یک بی‌نظمی و یک جرم خرد مدارا شود، پس جرائم جدی‌تری به وقوع خواهد پیوست. (کوردنر، ۱۳۹۰)

طبق این دیدگاه، پنجره‌های شکسته‌ی یک ساختمان، نشانه‌ی عدم کنترل فردی و جمعی در آنجاست. نبود کنترل‌های اجتماعی، به‌مثابه چراغ سبزی برای مجرمین است که با غنیمت شمردن فرصت، در این مکان‌ها مرتکب جرم شوند. ساختمان‌های صنعتی و تجاری بدون سکنه، در و پنجره‌های شکسته، دیوارهای ترک‌دار و مخروبه، محوطه‌های عمومی کثیف و پر از آشغال در برخی از مناطق شهر احتمال وقوع جرم را در این مکان افزایش می‌دهد. این نشان می‌دهد برخی محیط‌های خاص، جاذب مجرمین بالقوه برای ارتکاب جرم می‌باشد. (رحمت، ۱۳۹۲)

^۱. Wilson

^۲. Kelling

مكتب شيكاگو!

در پاییز سال ۱۹۸۲ شهر شيكاگو به همراه نیویورک^۲ و فیلادلفیا^۳ از اولین شهرهای آمریکایی بودند که برای اولین بار جمعیت آنها به صورت بسیار قابل توجهی افزایش پیدا می‌کرد. شيكاگو شهر کوچکی بود که در سرشماری سال ۱۸۴۰ تنها ۴۴۷۰ نفر جمعیت داشت و از آن به عنوان یکی از دور افتاده ترین شهرهای مرزی غرب امریکا یاد می‌کردند. باگذشت تنها پنجاه سال جمعیت آن بیش از یک میلیون و صد هزار نفر رسیده بود و در سال ۱۹۳۰ جمعیت شهر شيكاگو بالغ بر سه میلیون و پانصد هزار نفر می‌شد. در نیمه‌ی دوم قرن نوزدهم بود که روستانشین‌ها و ساکنین شهرهای کوچک ایالت‌های مرکزی و غربی امریکا به همراه تعداد قابل توجه مهاجرین خارجی از کشورهای مختلف نظیر آلمان، ایرلند، لهستان، چک، لیتوانی، کشورهای اسکاندیناوی و یهودی‌های ساکن اروپا و اروپای شرقی، گروه‌گروه و به صورت گسترده شروع به مهاجرت به شهرهای شيكاگو و نیویورک و فیلادلفیا کردند. در سال ۱۹۰۰ بیش از نیمی از جمعیت شهر شيكاگو در خارج از قاره امریکا به دنیا آمده بودند. شهر شيكاگو به یک شهر صنعتی و مرکزی تجاری تبدیل شده بود که دارای یک بورس پررونق نیز بوده، در واقع کاپیتالیسم با سرعت سرسام‌آوری خود را در تمامی جنبه‌ها نشان می‌داد. در کنار تمامی این موارد شهر شيكاگو شاهد آشوب‌های متعدد (۱۸۸۶) و اعتصاب‌های گسترده کارگری بود (۱۸۹۴). از سوی دیگر شهر شيكاگو مرکز هنر و فرهنگ نیز بود که از مذهب پروتستان تأثیر گرفته بود که احترام بسیاری برای دانش و کتاب قائل است. (کولن، ۱۳۹۳)

صاحب‌نظران بوم‌شناسی شهری شيكاگو، مسائل اجتماعی از جمله میزان جرائم را، به وسیله تفاوت‌ها و ویژگی‌های فضایی و کالبدی تبیین می‌کردند. افرادی مانند پارک^۴ و برگس^۵، در تبیین انحرافات اجتماعی بر متغیرهایی که با پدیده‌ی شهرنشینی ارتباط دارد مانند زبان، قومیت، مهاجرت، حوزه‌ی سکونت و تراکم جمعیت، تمرکز کرده و بر بی‌سازمانی اجتماعی تأکید نموده و جرم بزهکاری را در مناطق شهری مورد توجه ویژه قرار داده‌اند. (شایگان، ۱۳۹۳)

---

^۱. Chicago school

^۲. New york

^۳. Philadelphia

^۴. Rober park

^۵. Ernest burgess

دسته‌ای از جامعه شناسان مکتب شیکاگو مانند شاو^۱ و مک کی^۲ در تحقیقات خود به یافته جدیدی دست یافتند که مورد استفاده پیروان این مکتب قرار گرفت. به نظر شاو و مک کی آنچه عملاً در مناطق نابسامان و جرم خیز اتفاق می‌افتد ضعف کنترل جامعه و مدرسه و خانواده روی اعضاء است و این امر در وقوع کج روی اثر دارد. به نظر طرفداران این تئوری، جوانان مناطق جرم خیز از نظارت و حمایت سازمان‌های اجتماعی جدا شده و به حال خود رها می‌شوند. در نتیجه برای پاسخ به خواش‌های خود به هر طریق ممکن دست می‌زنند. (سختوت، ۱۳۷۹)

شاو و مک کی با تقسیم قلمرو جغرافیایی شهر شیکاگو به واحدها و محلات کوچک یک کیلومتر مربعی به صورت اشکال دایره‌ای به هم پیوسته، به بررسی مقایسه‌ای و تطبیقی افراد بزهکار این نقاط دایره‌ای شکل خصوصاً در بین افراد خردسال و نوجوانان پرداختند. (صفاری، کونانی، ۱۳۹۲). نقشه جغرافیایی بزهکاری نوجوانانی را در این شهر از سال ۱۹۰۰ تا ۱۹۲۷ بر پایه توزیع پسران بزهکار از ۱۰ تا ۱۶ ساله که تسلیم دادگاه‌های اطفال شده‌اند، تنظیم کرده‌اند و تراکم بزهکاری این دسته از نوجوانان را میل مربع نشان داده‌اند و ثابت کرده‌اند که از شدت تبهکاری، به تدریج از مرکز به سوی محیط هر نیم‌دایره‌ای به نیم‌دایره دیگر، کاهش می‌یابد. (نقطه آغاز که قلب شهر محسوب می‌شود از ساحل دریاچه‌ی میشیگان قرار دارد که به شکل نیم‌دایره می‌باشد.) به استثنای محله‌هایی که در آنجا کارخانه قرار دارند و مناطق صنعتی خیلی فشرده، نرخ تبهکاری در بخشی که محیط بر قلب شهر است از سایر بخش‌ها بیشتر و بالاتر است. در قلب شهر آسمان‌خراش‌ها و ساختمان‌های عظیم مراکز امور قرار دارد. خلاصه اینکه این نیم حلقه که مرکز شهر است دقیقاً کم ثروت از سایر جاهاست. نرخ بزهکاری پس از آن به تدریج که از این منطقه نامساعد دور می‌شوند کاهش می‌یابد. این کاهش نرخ، از نزدیکترین تا دورترین بخش به ترتیب از ۱ تا ۲۰ تغییر می‌یابد. این تنزل که تابعی است از فاصله‌ها، برای زمان‌های مختلف از ۱۹۰۰ تا ۱۹۲۷ بررسی شده است و ثابت گردیده که ترتیب تنزل از منطقه‌ای به منطقه‌ی دیگر در طی زمان ثابت مانده است هرچند که ترکیب منطقه در آن فاصله‌ی زمانی، به‌طور قابل‌ملاحظه تغییر یافته است. هنگامی که آلمانی‌ها و سوئدی‌ها، در نیم حلقه که مرکز شهر را در بر گرفته سکونت داشتند نرخ تبهکاری کودکان آنها بالا بوده است. هنگامی که لهستانی، ایتالیایی‌ها و گروه‌هایی از اقلیت‌ها، در آن محله جانشین آنها شدند نرخ تبهکاری کودکان آنها نیز به همان ترتیب بالا بوده است. در عوض یک گروه غیر مشخص، آلمانی‌ها و لهستانی، به تدریج که وضع ثروتشان بهتر می‌شد تبهکاری

---

^۱. Shaw

^۲. Mckay

فرزندان آنها پایین می‌آمد و منطقه‌ی اقامت خود را تغییر دادند و در محله‌های دورتر از مرکز که دچار فقر کمتری بود مستقر می‌شدند. (کی‌نیا، ۱۳۹۳)

جامعه‌شناسان دانشگاه شیکاگو بر اساس مطالعات خود برخی اصطلاحات بنیانی را پیشنهاد کردند. ایجاد خانه‌های بهداشتی، ایجاد مدارس و نظارت بر برنامه‌های آن، ایجاد کلینیک‌های درمانی، تسهیلات جهت پر کردن اوقات فراغت و برخی پروژه‌های دیگر را مطرح ساختند آنها برای مقابله با جرم، تغییر سازمان زندگی در مناطق جرم‌خیز را توصیه کردند. یافته‌های آنان بر شیوه برخورد با مجرمین نیز اثر گذاشت و روش‌های جدید مانند زندانی مشروط و آزادی با تضمین و ایجاد مراکز حرفه‌ای و آموزش حرفه‌ای را جایگزین روش‌های قبلی ساخت. (پارسا‌پژوه، ۱۳۸۱)

تعریف حاشیه نشینی:

تعاریف متعددی از حاشیه نشینی شده است که ضمن همپوشانی باهم، بعضاً تفاوت‌هایی دارند که ناشی از نوع نگاه به موضوع یا دیدگاه صاحب‌نظر دارد. در تعریف کلی، حاشیه نشینی نوعی از سکونت است که در آن افراد در مناطق مجاور شهر اقامت دارند و از حداقل امکانات و خدمات زندگی شهری بی‌بهره‌اند. البته گاهی ایجاد شهرک‌های اقماری در نواحی مجاور شهرها باعث می‌شود حاشیه نشینان بین نواحی شهری جای‌گیرند و یا حتی در برخی مناطق، درون محدوده‌ی جغرافیایی شهر به دلیل نبود امکانات، گونه‌ای از حاشیه نشینی ایجاد می‌شود. بنابراین حاشیه نشینی به بخشی از توسعه‌ی شهری اطلاق می‌شود که بدون برنامه‌ریزی، کنترل و رعایت ضوابط و مقررات شهرسازی توسط توده‌ای از مردم که عمدتاً فقرا و اقشار کم‌درآمد شهری و مهاجران روستایی می‌باشند ایجاد می‌شود. (شایگان، ۱۳۹۳)

مهدی‌آباد:

مهدی‌آباد، شهرکی است نزدیکی‌های كرج که تا ۲۰ سال قبل روستایی بود با جمعیتی کمتر از ۱۰۰ نفر، اما امروزه شهرکی است چند هزار نفری که از یک طرف کارخانه قند نزدیکش است و از طرف دیگر دانشگاه آزاد و کمی آن‌طرف‌تر زندان قزلحصار ... شهرک زندان هم صدایش می‌کنند. مهدی‌آباد این روزها بیشتر محل زندگی خانواده‌هایی است که دست‌کم یک محکوم در زندان دارد. خیلی از زندانیان قزلحصار بعد از آزادی به دلیل حضور خانواده‌هایشان، دیگر در همین مهدی‌آباد ساکن می‌شوند و این به‌مرور زمان باعث شده است که خیلی اختلافات داخل زندان به خیابان‌های شهرک کشیده شود و هر

۷۰ فصل‌نامه دانش انتظامی البرز، سال چهارم، شماره سیزدهم، زمستان ۱۳۹۵

از چند گاهی دعوای خیابانی راه بیندازند. (www.isna.ir، ۱۳۹۴/۱۲/۱۴) در زیر به شرح آمار عددی و چگونگی وضعیت جمعیتی مهدی‌آباد^۱ می‌پردازیم:

ردیف	موضوع	تعداد به نفر
۱	جمعیت کل	۲۲۴۲۵
۲	خانوار	۶۱۵۷
۳	مرد	۱۱۶۵۳
۴	زن	۱۰۷۷۲

جدول ۱-۲: جمعیت کل مهدی‌آباد

ردیف	موضوع	تعداد
۱	جمعیت ۶ ساله و بیشتر	۱۷۰۴۷
۲	مرد	۹۲۴۳
۳	زن	۷۸۰۴

جدول ۲-۲: جمعیت باسواد شش ساله و بیشتر

---

^۱. اعداد و ارقام بر اساس آخرین آمار جمعیتی سال ۱۳۹۰ و بر اساس اعلام سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان البرز می‌باشد.

بررسی جرم شناختی منطقه حاشیه نشین مهدی‌آباد در جرائم ارتكابی شهرستان كرج ————— ۷۱

ردیف	موضوع	تعداد
۱	جمعیت ۶ ساله و بیشتر	۲۷۱۶
۲	مرد	۱۰۵۱
۳	زن	۱۶۶۵

جدول ۳-۲: جمعیت بی‌سواد شش ساله و بیشتر

ردیف	موضوع	تعداد
۱	دوره ابتدایی	۶۰۳۱
۲	دوره راهنمایی	۴۸۹۶
۳	دوره متوسطه	۴۵۷۶
۴	دوره پیش دانشگاهی	۲۳۵
۵	دوره عالی	۸۱۶
۶	سوادآموزی بزرگسال	۲۹۰

جدول ۴-۲: جمعیت محصل

ردیف	موضوع	تعداد
۱	مهاجران وارده شده کل	۴۳۶۵
۲	مرد	۲۱۹۸
۳	زن	۲۱۶۷

جدول ۵-۲: جمعیت مهاجران واردشده

ردیف	موضوع	تعداد
۱	شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر	۵۷۷۴
۲	بیکاران ۱۰ ساله و بیشتر	۱۲۲۵

جدول ۶-۲: تعداد کل شاغل و بیکار

ردیف	موضوع	تعداد
۱	جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر حداقل یکبار ازدواج کرده	۱۲۲۶۸
۲	وضع زناشویی دارای همسر	۱۱۵۶۶
۳	وضع زناشویی بی همسر بر اثر فوت	۵۲۱
۴	وضع زناشویی بی همسر بر اثر طلاق	۱۸۱
۵	وضع زناشویی هرگز ازدواج نکرده	۵۸۲۷

جدول ۷-۲: جمعیت ازدواج و طلاق

روش تحقیق:

در تحقیق حاضر، با در نظر گرفتن بررسی موضوعات و فرضیاتی که قبلاً به آن اشاره شده است و همچنین روابط و تأثیرات آن بر موضوعات دیگر، لذا روش تحقیق و پژوهش پیمایشی است و از حیث هدف‌گذاری که پژوهش موضوعه بر مبنای اصلاح روندها، بهبود اوضاع و شفاف‌سازی مسائل و موارد مورد تحقیق می‌باشد ناظر به نوع تحقیق توسعه‌ای می‌باشد. از حیث اجرا نیز درک و تبیین متغیرها از داده‌های کمی نظیر داده‌های حاصله از مصاحبه، مشاهده، مستندات و آمارها، پرسشنامه و غیره استفاده شده است و بدین ترتیب این پژوهش با توجه به داده‌های ریاضی و آماری از نوع پژوهش‌های کمی می‌باشد.

جامعه آماری پژوهش:

جامعه‌ی آماری این تحقیق، عبارت است از بررسی و مطالعه‌ی موردی منطقه مهدی‌آباد که در فصل گذشته به صورت عددی به شرح آماری آن پرداخته شده است. حالیه نیز با توجه به تجزیه و تحلیل در خصوص تأسیس و موجودیت ندامتگاه و زندان در این منطقه و گسترش شهرنشینی و ایجاد محله‌های حاشیه‌ای در اطراف شهر و به خصوص در منطقه موضوعه، لذا همه ساکنین منطقه که به نوعی و به هر دلیلی از ساکنین و مهاجرین به این محله بوده‌اند و به ندرت گسترش یافته و رو به سوی پیشرفت نیز می‌باشد، جامعه‌ی آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهند.

حجم نمونه و روش نمونه‌گیری:

حجم نمونه یا تعداد افرادی که از آنها اطلاعات گردآوری می‌شود از طریق جدول مورگان که یکی از پرکاربردترین روش‌ها برای محاسبه حجم نمونه‌ی آماری می‌باشد استفاده شده که این جدول نسبت به روش‌های دیگر حداکثر تعداد نمونه را نشان می‌دهد. و از آنجا که برابر اعلام سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی آخرین آمار جمعیتی مهدی‌آباد ۲۲،۴۲۵ نفر اعلام شده لذا با توجه به جدول فوق حجم نمونه تحقیق می‌تواند ۳۷۸ نفر باشد. در نهایت نیز به منظور تعیین این تعداد در جامعه‌ی آماری از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها:

در فرآیند تحقیق پس از گردآوری داده‌ها، گام بعدی شامل تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌باشد که در تحلیل‌های آماری این پژوهش، یافته‌های حاصل از اجرای پرسشنامه با استفاده از نرم‌افزار^۱ Spss و بهره‌گیری از آزمون همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

اعتبار یا روایی و پایایی ابزار اندازه‌گیری:

به منظور دستیابی به روایی تحقیق با بررسی متون و منابع علمی، بهره‌گیری از نظرات افراد مجرب و کارشناسان دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان البرز و استاد محترم راهنما ضمن ویرایش برخی از شاخص‌ها، پرسشنامه نهایی با ۲۸ سؤال بسته، طراحی و توزیع گردید. اعتبار و پایایی پرسشنامه بر اساس فرمول آلفای کرونباخ به شرح ذیل ارزیابی شده که ۰.۷۲۰ می‌باشد.

ضریب اعتماد پرسشنامه تحقیق

تعدادگویه‌ها سؤال‌های اصلی	آلفای کرونباخ
۱۰	۰.۷۲۰

یافته‌های تحقیق:

با توجه به نتایج به دست آمده مشخص گردید که پاسخگویان از لحاظ جنسیت تعداد ۸۴٫۲٪ مرد و ۱۵٫۶٪ آن زن، از لحاظ تأهل تعداد ۳۶٫۱٪ مجرد و ۶۳٫۶٪ آن متأهل، از لحاظ تحصیلات تعداد ۴۰٫۱٪ زیر دیپلم، ۳۷٫۲٪ دیپلم، ۱۲٫۷٪ فوق دیپلم، ۸٫۴٪ لیسانس و ۱٫۳٪ فوق لیسانس و بالاتر و از لحاظ مدت سکونت تعداد ۹٫۵٪ زیر ۲ سال، ۱۵٫۶٪ ۲ تا ۵ سال، ۱۸٫۵٪ ۵ تا ۱۰ سال و ۵۵٫۷٪ ۱۰ سال به بالا می‌باشند. این پژوهش با سه فرضیه آغاز شد که به ارزیابی هر یک از آنها با توجه به یافته‌های تحقیق می‌پردازیم.

^۱ مخفف آن بسته‌ی آماری برای علوم اجتماعی می‌باشد.

بررسی جرم شناختی منطقه حاشیه نشین مهدی‌آباد در جرائم ارتكابی شهرستان كرج ————— ۷۵

الف- فرضیه اول: به نظر می‌رسد مناطق حاشیه نشین تأثیر زیادی بر مهاجرت خانواده و طرفداران مستعد جرائم ارتكابی دارند.

فرضیه اول	خطای استاندارد		ضریب استاندارد	t اماره	Sig. سطح معنا
	B	Std. Error	Beta		
مهاجرت خانواده و طرفداران زندانی	.۲۲۸	.۰۵۳	.۲۵۹	۴,۲۹۲	.۰۰۰

ب- فرضیه دوم: به نظر می‌رسد مناطق حاشیه نشین تأثیر زیادی بر کاهش ضریب امنیتی و ایجاد مسائل حاشیه‌ای از جمله اعدام محکومین دارند.

فرضیه دوم	خطای استاندارد		ضریب استاندارد	t اماره	Sig. سطح معنا
	B	Std. Error	Beta		
کاهش ضریب امنیتی	-.۱۱۴	.۰۶۴	-.۱۲۰	-۱,۷۸۲	.۰۷۵

ج- فرضیه سوم: به نظر می‌رسد مناطق حاشیه نشین تأثیر زیادی بر ازدیاد وقوع جرائم ارتكابی مهمه و شیوع آن از این محل دارند.

فرضیه سوم	خطای استاندارد		ضریب استاندارد	t اماره	Sig. سطح معنا
	B	Std. Error	Beta		
جرائم ارتكابی مهمه	.۲۵۲	.۰۶۱	.۲۶۸	۴,۱۴۳	.۰۰۰

تحلیل رگرسیون

ردیف	گویه	حاشیه نشینی	مهاجرت	امنیت	جرم
۱	حاشیه نشینی	۱			
۲	مهاجرت	**۰/۵۱	۱		
۳	امنیت	**۰/۴۹	**۰/۶۷	۱	
۴	جرم	**۰/۵۲	**۰/۶۴	**۰/۷۲	۱

**P<0/01

نتیجه‌گیری:

در فرضیه اول با توجه به ضریب بتا با افزایش یک واحد بر گستره مناطق حاشیه نشین در سطح معناداری ۰۰۰۰ در می‌یابیم ارتباط معناداری با افزایش مهاجرت‌ها از جمله خانواده و طرفداران زندانی مستعد جرائم ارتكابی وجود دارد. به منظور رد یا تأیید این فرضیه و به کمک شاخص‌های تعریف شده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده گردید که با ضریب استاندارد ۰.۲۵۹ و سطح معناداری ۰۰۰۰ فرضیه مورد تأیید قرار گرفت و به این معناست که مناطق حاشیه نشین تأثیر به‌سزایی بر مهاجرت خانواده و طرفداران مستعد جرائم ارتكابی دارند.

در فرضیه دوم با توجه به ضریب بتا با افزایش یک واحد بر گستره مناطق حاشیه نشین و به تبع آن مهاجرت خانواده و طرفداران زندانی مستعد جرائم ارتكابی در سطح معناداری ۰۰۷۵ در می‌یابیم ارتباط معناداری با کاهش ضریب امنیتی وجود دارد. به منظور رد یا تأیید این فرضیه و به کمک شاخص‌های تعریف شده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده گردید که با ضریب استاندارد ۰.۱۲۰- و سطح معناداری ۰۰۷۵ فرضیه مورد تأیید قرار گرفت و به این معناست که مناطق حاشیه نشین تأثیر به‌سزایی بر کاهش ضریب امنیتی دارند.

در فرضیه سوم با توجه به ضریب بتا با افزایش یک واحد بر گستره مناطق حاشیه نشین به تبع آن مهاجرت خانواده و طرفداران زندانی مستعد جرائم ارتكابی و کاهش ضریب امنیت در سطح معناداری ۰۰۰۰ در می‌یابیم ارتباط معناداری با افزایش جرائم ارتكابی مهمه وجود دارد. به منظور رد یا تأیید این فرضیه و به کمک شاخص‌های تعریف شده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده گردید که با ضریب استاندارد ۰.۲۶۸ و سطح معناداری ۰۰۰۰ فرضیه مورد تأیید قرار گرفت و به این معناست که مناطق حاشیه نشین تأثیر به‌سزایی بر ازدیاد وقوع جرائم ارتكابی مهمه دارند. در تحلیل رگرسیون به دست آمده از هر سه فرضیه در می‌یابیم که:

۱: هر چه بر وسعت منطقه حاشیه نشین افزوده گردد میزان مهاجرت نیز افزایش می‌یابد؛

۲: هر چه مهاجرت افزایش یابد بر میزان کاهش ضریب امنیت افزوده می‌شود؛

۳: هر چه هر ضریب امنیت پایین باشد، میزان جرائم ارتكابی نیز افزایش می‌یابد.

پیشنهاد به سازمان‌های مربوطه:

در حال حاضر مهم‌ترین و اصلی‌ترین سازمان‌های مرتبط با وقوع جرم و جرائم ارتكابی از سوی عاملین آن که خود عضوی از جامعه هستند و به دلایلی مرتکب آن می‌شوند می‌توان از وزارت آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه، وزارت فرهنگ و ارشاد، قوه قضائیه، استانداری‌ها، شهرداری و نیروی انتظامی نام برد که عملکرد مناسب و بجای هر یک در کنار همدیگر نتیجه‌ی مطلوبی را که کاهش جرم و جنایت، آرامش در منطقه و شکوفایی و رشد فرهنگ و اقتصاد و ... ماحصل آن است را به دنبال خواهد داشت. لذا با توجه به اهمیت مسأله و نیز یافته‌های حاصل از این پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- ساماندهی شهر و شهرسازی و تحدید حدود در مناطق حاشیه‌ای و خالی از سکنه:

شهرداری منطقه ضمن اینکه مناطق حاشیه‌ی شهر را شناسایی کند، مکرر بر آن نیز نظارت داشته باشد که از سوی افراد مورد سوء استفاده و ساخت و سازهای غیرمجاز و گسترش آن قرار نگیرد و در ساخت و سازهای قانونی، حریم کوچه و خیابان رعایت گردد و محل‌هایی نیز برای تفریح و استراحت و همچنین احداث اماکن دولتی و انتظامی در نظر گرفته شود.

- ایجاد اشتغال و درآمد و جلوگیری از فقر و بیکاری:

از جمله مواردی که می‌تواند مانعی برای ارتكاب جرم باشد اشتغال‌زایی می‌باشد و این فقر و بیکاری است که هر کس را به فکر اقدام و ایجاد درآمد می‌کند و از آنجا که این فرد، تخصص و حرفه و یا سرمایه‌ای در بساط ندارد بهترین راه را سرقت و یا خودفروشی برمی‌گزیند و در این زمان فرد در جایگاهی است که به درست یا نادرست بودن آن نمی‌اندیشد. لذا بایسته است با ایجاد اشتغال و سرگرم کردن افراد و درآمد سالم، جامعه را از تهاجم آماج سلطه گران مصون داشت.

- برقراری امنیت با آگاه‌سازی مردم:

ضمن اینکه حفظ نظم و امنیت وظیفه‌ی نیروی انتظامی می‌باشد و این سازمان نیز برحسب وظیفه‌ی ذاتی خود بیش‌ازپیش در انجام مأموریت‌های محوله‌ی خویش ثابت‌قدم می‌باشد لیکن می‌طلبد مردم نیز در کنار پلیس حتی برای حفظ حریم شخصی خود هم که شده کوشا باشند و با اقدامات بایسته در منزل و خودرو و ... برای حفظ آن، راه را بر مجرمین نا هموار بکنند و این آگاه‌سازی با درج نکات مؤثر در جراید، بیلبوردها، صداوسیما و ... میسر می‌شود.

– نصب دوربین‌های نظارتی:

با نصب دوربین‌های نظارتی حضور پلیس را به‌صورت محسوس و نامحسوس جلوه داده و عرصه را بر مجرمین تنگ نموده و این افکار را از اذهان آنها خارج نمایند که احساس کنند مأمن و پناهگاهی است در زمان بعد از ارتكاب جرم در کوچه پس کوچه‌های تنگ و تاریک و به دور از قانون و مجری آن گریخته و در صبحی دیگر به جرائم بعدی خود استمرار یابند.

منابع و مأخذ

کتاب:

- اسفندیاری، محمد صالح، (۱۳۹۴)، تحلیل جامعه‌شناسانه زندان، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول.
- رحیمی، محسن، (۱۳۹۴)، واکاوی جرم شناختی و آسیب شناسانه سکونتگاه‌های غیر رسمی، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول.
- رحمت، محمدرضا، (۱۳۹۰)، پیشگیری از جرم از طریق معماری و شهرسازی، تهران، نشر میزان، چاپ دوم.
- شایگان، فریبا، (۱۳۹۳)، حاشیه نشینی، نظم و امنیت (با تأکید بر تأثیر مواد مخدر)، تهران، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.
- صالحی امیری، سید رضا و خدایی، زهرا، (۱۳۹۰)، حاشیه نشینی و اسکان غیر رسمی چالش‌ها و پیامدها، تهران، انتشارات ققنوس، چاپ اول.
- صفاری، علی و کونانی، سلمان، (۱۳۹۲)، درآمدی بر جغرافیای جنایی، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول.
- علیزاده اقدم، محمداقبر، (۱۳۹۴)، امنیت در مناطق حاشیه نشین، تهران، انتشارات سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.
- فوکو، میشل، (۱۳۸۷)، مراقبت و تنبیه تولد زندان، (سرخوش نیکو و جهان‌دیده، افشین، مترجم) نشر نی، چاپ ۷.

- کوردنر، گری، (۱۳۹۰) کاهش ترس از جرم - راهبردهایی برای پلیس، (حسنوند، اسماعیل و حسنوند، احسان، مترجم) تهران، انتشارات جامعه شناسان.
- کی نیا، مهدی، (۱۳۹۳)، مبانی جرم‌شناسی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ پانزدهم.
- کولن، آلن، (۱۳۹۳)، مکتب شیکاگو، (صدیق، میر روح الله، مترجم)، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول.
- مهاجرین، رضا، (۱۳۸۹)، تأثیر حاشیه نشینی بر میزان بزهکاری در کلان‌شهرها، تهران، انتشارات جنگل، چاپ دوم.
- **مقاله:**
- زنگی آبادی، علی و رحیمی نادر، حسین، (۱۳۸۹)، تحلیل فضایی جرم در شهر کرج با استفاده از GIS، فصلنامه حقوقی مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴، شماره ۲.
- پارسا پزوه، سپیده، (۱۳۸۱)، نگرشی از درون به پدیده حاشیه نشینی مطالعه موردی اسلام‌آباد کرج، نشریه رفاه اجتماعی، دوره ۲، شماره ۶.
- سخاوت، جعفر، (۱۳۷۹)، بررسی اثر زندان بر زندانی، سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور.